

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ TESTÜLET.

FŐMUNKATÁRS:

VÁRADI KÁROLY.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KISS SÁNDOR.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, BENEDEK SAMU, HEGEDŰS ISTVÁN, DR. INCZE BÉLA.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 ft, félévre 1 ft 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakik Szent-egyházutca 20. szám alatt); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútcza, 7. sz. a.) küldendők.

A gyermekek legszokottabb hibái; azok osztályozása, előállásuk és kifejlődésük fontosabb körülményei és tényezői

(Folytatás.)

Ha a gyermekek hibáit vizsgáljuk, azokat két nagy csoportba foglalhatjuk össze. Az első csoportba fogunk azok tartozni, melyek a kedély életnek a nevelés alatt és által elhanyagolása vagy helytelen fejlesztéséből, a másikba, melyek az akarat elhanyagolása vagy rossz irányu és mérvű fejlesztéséből származnak.

A kedélyélet hiányos neveléséből származó hibákat azután a szerint a mint a kedélyt alkotó különböző érzelmek között egyiket vagy másikat hanyagoljuk el inkább, ismét több apróbb csoportra oszthatjuk szét. Megkísértem ezen osztályozást. p. o

a) Ha a r o k o n é r z e t, a r é s z v é t h a n y a g o l t a t i k el vagy fejlesztetik rossz irányban, előállhatnak: az önzés, érzéketlenség, közönyösség, udvariatlanság, gyöngédtelenség, szívélyesség és szánalom-hiánya, hűtlenség, állhatatlanság a barátságban, irigység, káröröm, hiuság, dicsvágy, vadság, részvétlenség, érzélgősség, embertelenség, bosszúvágy, bizalmatlanság, kérkedés, fitogtatás.

b) A z i g a z s á g é r z e l e m elhanyagolásából származnak: a tudatlanság, hazugság, ámitás, csalás, igazságtalanság, elfogultság, részrehajlás, kíváncsiság, elbizakodottság, ingerkedés, az igazság erőszakolása (Recht-haberei, midőn a gyermek erővel azt akarja, hogy neki legyen igaza) tettetés, kétszínűség, hizelgés, titkolódzások, tagadási és hazudozási hajlam, hajlam a hallgatódzásra, nyíltszívűség hiánya, zárkózottság, jogérzethiánya, tetszvágy, affectatio, hamis becsvágy, a máséknak kívánása, csenés. lopás stb.

c) A s z é p é r z e l e m elhanyagolásából: a durvaság, illetlenség, szégyen érzethiánya, szemérmelenség és álszemérem, tisztátalanság, rendtelenség, hiuság, pipe-részkedés, izléstelenség, divatkórság.

d) A z e r k ö l e s i - v a l l á s i (jó) é r z e t elhanyago-

lásából származnak: a rosszaság, hálátlanság, ingadozás a jóban, helytelen érzet, kötelességérzet hiánya, előítélet, Isten iránti alázatosság, áhitat és bizalom hiánya, a vallásos cselekmények fel sem vévése, elhanyagolása vagy pedig gépies gyakorlása stb.

A különböző akaraterők elhanyagolása és helytelen irányzásából előállhatnak a következő hibák és pedig:

a) A t e v é k e n y s é g i v á g y b ó l: a munkától irtózás, tétlenség, restség, kapkodás, állhatatlanság, nyugtalanság, szórakozottság, türelmetlenség, könnyelműség, lomhaság, csapodárság, felületesség, unalom stb.

b) A t á r s a s á g i v á g y b ó l: a csacsckaság, pletykálkodás, civakodási hajlam, élvágy, zárkózottság, gögősség, ügyetlenség, félenkség, bátortalanság, bárgyúság, ijedősség, gyávaság stb.

c) A z u t á n z á s i v á g y b ó l: gyámoltalanság, gépiesség, egyoldalúság, szolgai utánzás, vak engedelmesség, mások kigúnyolása, mások megszólása, majmolás, modorosság.

d) A z a k a r a t s z a b a d s á g helytelen irányzásából: ellenmondási hajlam, önállótalanság, önfejlőség, dacosság, nyersesség, durvaság, nyalánkság, falánkság, telhetetlenség, mértékletlenség, torkosság.

Hogy az itt felsorolt s csoportokba állítani megkísértem hibák közül megint, melyek azok, a melyek egyik vagy másik gyermekben inkább együtt képzeltetők: arra nézve befolyással van a gyermekek egyénisége, más szóval neme, kora, természetalkata sőt társadalmi állapota is. Mindnyája hibát ugyanazon egyben együtt gondolni azoknak egymásközötti ellentéteségénél fogva is már teljes lehetetlenség. (De meg a gyermek is azontúl többé nem gyermek, hanem ördög lenne.)

Az udvariatlanságot, dicsvágyat, durvaságot, illetlenséget, önfejlőséget stb. megszoktuk elsősorban a fiuk hibái közé számítani; míg a hiuság, érzélgősség, kíván-

csiség, tetszvágy, affectatio, piperészkedés stb. hibáit inkább a leánygyermeknek tulajdonítjuk.

A kisebb gyermekek gyámoltalanságával, féltékenységével, gyávaságával, nyalánságával, torkosságával stb szemben, ott találjuk gyakran a fejlettebb koruak vakmerőségét, ellenmondási hajlamát, könnyelműségét stb.

Az élénk természetű gyermekek, valamint nem tudnak huzamosabban egy helyben maradni, épen úgy szeretik a változatosságot képzeteikben, érzelmeikben és tevékenységükben.

Nehezökre esik, ha olyan valamivel kell foglalkozniok, mihez nyugalom, türelem és kitartás volna szükséges. — Alig kezdtek valamely munkához, különösen az első gyermekkorban, már szeretnék is abba hagyni, hogy újból máshoz foghassanak. Ezeknél aztán könnyen kifejlődik idővel a türelmetlenség, könnyelműség és felületesség hibája.

Ha pedig az ilyeneknél a nagyobb fokú nyugtalan-sághoz még megfelelő egészség is járul, könnyen keletkezik nálók indulatosság, vadság, harag és más több ilyen fajta rossz hajlam. Máskor meg a gyengébb, egészségtelebber testi szervezet lesz az oka, hogy a gyermeknél kedvetlenség, szeszélyesség, féltékenység stb. állhassanak elő.

Másfelől ott találjuk a csendes, flegmatikus gyermekeket, kik inkább magukban szeretnek lenni, mint gyermektársaik társaságában. Sőt szívesen kerülnek azoknak lármáját és rakoncátlan játékát. — Habár ez magában véve még nem igen tekinthető bajnak, sőt sok tekintetben még meg is könnyítheti a nevelés munkáját; mindazáltal gyakran, különösen a gyermek esekélyebb szellemi fogékonysága mellett könnyen a munkától irtózás, kényelem-szeretet, téltenség és restség hibái származhatnak belőle.

Mint hogy pedig az ilyenek rendszeren nehezen tudják magokat mások helyzetébe bele képzelni, ezért könnyen elő állhat nálók: a részvétlenség, rokonszenv hiánya, nyilttság-hiánya és a zárkozottság.

A szülék vagyoni állapota, társadalmi állása is befolyhat gyakran arra nézve, hogy gyermekeikben, mely hibák lépjenek inkább előtérbe. A gazdagok gyermeke, ki gondtalanul, kényelemben, szükségét nem ismerve növekedik könnyen érzéketlenségre, részvétlenségre, elbizakodottságra lesz hajlandóvá. Az előkelők gyermekei-nél kifejlődhetik a kevélység, önhitség, önző nyereség-vágy, rút fősvénység, más esetekben meg: az élvágy könnyelműség, pazarlás, kicsapongás stb. Különösen, ha idő előtt vehetnek részt szülőik mulatságaiban és élvezeteiben. — A kényelmes és mulatságokban változatos élet szorakozottakká, komoly gondolkozásra és fárasztó munkára képtelenné teszi őket. Helyes vezetés hiányában nem fogják ismerni a munka utáni meglege-dést, a kötelesség és törvény becsülését s azok teljesítése feletti örömet.

Kedélyük üres, értelmük téltlen marad, a tanulási

vágy és magasabb, nemesebb érdekek nem ébrednek fel bennök.

A szegények gyermekeiben meg másfelől már helyzetöktől kifolyólag gyakran előállhat a sok nélkülözés, nyomorúság közepette: az irigység, más tulajdonának kívánása, lopás, csavargás, restség, hazugság, csalás stb.

Megkísértettem itt a gyermekek hibáinak osztályozását, keresvén azoknak eredetét a kedély és akarat állapota és fejlődési irányában, nyilatkozási módjában.

Tudjuk azonban, hogy mind a kedély, mind az akarat nyilatkozásait, működését a megfelelően fejlett észnek kellene szabályozni, irányozni.

Helyes megfontolásnak és meggondolásnak kellene folytonos hatással lenni a cselekedetekre. Ugy de ezt gyermekektől nem kívánhatják. Azoknak értelmét, gondolkozását előbb oda kell fejleszteni, mit megint csak hosszas, türelmes és jól megfontolt munkálkodás által lehet elérni. — Mind ez a nevelők szép és nemes működésének, tevékenységének van fentartva.

(Folytatjuk.)

Pestalozzi jelentősége.

— Wyszól. —

I.

A ki a paedagogia igaz szellemét akarja megismerni, az lapozzon Pestalozzi műveiben; mert ő nemcsak egy határköve a neveléstan történetének, hanem az igazi nevelés megalapítója, teremője.

Egy eredeti, tiszta forrás, a melyhez minden tanító nemzedéknek vissza kell térnie, hogy abból lelkesedést merítsen. E visszatérés a tanítóba új erőt, szeretetet önt, ha lankadtság akarja elfogni; megóvja a paedagogiai viták között a tévedésektől.

Még ma sem jutottak mindenütt teljes uralomra Pestalozzi neveléstanának alapgondolatai. Most félszázaddal Pestalozzi halála után, az intellektualismus uralkodó irányát, a kedélyélet szükségleteinek félreismerését, a tetmészettől való eltérést, vallásnélküli értelemra-jongást majdnem lépten, nyomon láthatunk; s még mai nap is található gépiesség a tanításban, és vannak „kész“ iskola-tanítók, a kiknek Pestalozzi szelleméről sejtelmök sincs.

És habár Pestalozzi nevelés-eszméi diadalútjokban Európa minden országán s Északamerikán keresztül egész Japánig hatottak: úgy még sem leend szükségtelen ezen neveléstanak jelentőségével, lényegével ismételtlen foglalkoznunk.

Diesterweg, Pestalozzinak egy lelkesült tanítványa, 1846-ban Pestalozzi születésnapjára a következő szép sorokat szentelte: „A mint a gondviselés böles célja, terve abban nyilvánult, hogy a Messiást Palaestinában életre kelté, úgy hálát kell adnunk a gondviselésnek azért is, hogy Pestalozzi Svájcban fellépett, azon kis

országban Francia-, Olasz- és Németország között ama csodás hegyek között, a melyek a vándor tekintetét örökre lebilincselik, a melyekhez évenként ezrek zarándokolnak, s a melyekről folyók és folyamok ömle- nek alá a világ minden tája felé. Svájc Pestalozzi és Fellenberggel paedagogiai tekintetben gondviselészerű rendeltetését teljesítette. Okos emberek Pestalozzit ál- modozónak, rajongónak, esztelennek nevezték, s azt mondták róla: Ő másokon akar, holott maga-magán nem tud segíteni! Bárcsak mindenik közülünk egy ily eszte- len lenne!”

„Szívből jön az élet.“ Az ó-testamentom e szavára kell gondolnunk, ha Pestalozzi életére tekintünk. Pestaloz- zi élénk, költői phantasiával és gazdag kedélyvilággal volt megáldva. Ezért az eszmények lelke előtt ragyogón, tisztán tüntek fel; de azért érzett, szenvedett is a szegény néppel, annak nyomorában. És e forrásokból, az esz- mény és a szeretetből meríté lelkesedését és erejét. Pes- talozzi mindenek előtt vallásos volt, s ebben látjuk megmagyarázva nagyszerű működését és egész neve- léstanát. Mint vallásos ember a természet- ben istennek kijelentését látta. A legmé- lyebb tisztelettel borult le a természet előtt, nyilatkozzon az bár a külvilág, a csil- lag, a fűszál, a kő, vagy az ember szellem- világában. Azért ismerte fel és tekinté a természetszerűséget a legmagassabb paed- agogia elvének. Naturalista volt a paed- agogiai terén a szó legszebb értelmében. Előtte az emberi természet szent volt, szent an- nak lénye, szent célja, szent a törvény annak műkö- désében.

Ha a mai kor materialistái csak az „élvezetet“ és „jólétet“ tekintik az élet céljának, ugy ezzel szemben Pestalozzi ezen célt az istennel való boldogító egyesü- lésben ismerte fel. Pestalozzi abszolút tisztelete a ter- mészet, mint az isten nyilatkozása iránt volt az ok, hogy a nevelésnél mindenek előtt a természetből induljon ki. A természettel megegyező bánás- módot minden paedagogiai bölcsesség foglalatjának te- kinté. Azért mondja „hatytyúdalában: „Az elemi kép- zés eszméje nem egyéb, mint a természetszerű- ség eszméje az emberi nemzedék tehetségei- és erői- nek fejlesztése és kiképzésében.“ A „remete esti órá- jában“ pedig így szól: Miért nem vizsgálódik az ember saját természetének szükségletei után, hogy arra építse életének élvezetét és áldását? Az emberiség tisz- ta, áldást hozó erői a természet bensejében nyugsza- nak. Az emberi természet e belső erőinek általános kiképzése tiszta emberi bölcsességgé, általános bölcses- sége a legalantabb álló embereknek is. A szak és ren- di képzést az emberi képzés általános céljának alá kell rendelni.“ „Minden emberi bölcsesség egy jó. az igaz- ságot követő szív erején alapszik.“

„Hogyan tanítja Gertrúd gyermekeit“ oimű mű-

vében pedig ezeket mondja: „Ember, utánozd a nagy természet tetteit, a mely a legnagyobb fának magvából először csak egy észrevétlen csirát hajt, de azután ép oly észrevétlen, de naponként és óránként gyarapodó működés által előbb a törzs alapját, azután a főágakéit, végre a mellékágakéit a legszélső galyig fejleszti ki.

Az emberi természet gépezete lényegében ugyan- azon törvényeknek van alávetve, a melyek által a phi- sikai természet erőit kifejti.

Ezen törvények szerint minden oktatásnak isme- retköre leglényegesebb részeit rendíthetlennül mélyen be kell véssé az emberi szellem lényébe, a kevésbé lénye- git csak lassanként, de folytonos munkássággal a lé- nyegeshoz hozzá csatolnia. Tanuld meg ezért azt, ho- gyan kell nézeteidet rendezni és az egyszerűt bevége- zni, mielőtt valami bonyolultabbhoz hozzá fognál.“ A ter- mészetszerűség tehát Pestalozzi legfőbb neveléselve.

2) Ezen elv arra vezette most őt, hogy a nevelés legfontosabb részét a családra, de különösen az a n y á- ra bizza.

Ki ismeri jobban a gyermek természetét mint az anya, s ki áll már természetnél fogva közelebb hozzá, mint ő? Az anyának a gyermekhez való isten által megállapított viszonyában látja Pestalozzi a nemes ne- velés eszközét. E viszonyból fejlődik ki Pestalozzi sze- rint a gyermek bizalma, hite és szeretete.

Ha anyjában bizik, ha őt szereti, akkor szeretni fogja az emberiséget, istent, s ez pedig a nemes, val- lásos ember. Ezért helyezte Pestalozzi a lakszoba be- folyását minden egyéb nevelési tényezők fölé és egy jó anya minden nevelők között jutalomra volt érdemes. A házi tűzhely romlásából következteti az emberi nem legtöbb bajait.

3) A természetszerűség elve Pestalozzit azon igaz- ságra is vezette, hogy a szemlélet egyedüli alapja minden ismeretnek. Ő ezen alapelvet állította fel: „Min- den valódi ismeret és megismerés szemléleten alapszik, s vagy közvetlen a szemlélet eredményei, vagy szem- lelhető háttérök van.

Az embert a látás — s hallásra, szóval a körü- lötte való dolgok és állapotoknak megértésére kell ve- zetni és ezekkel az észrevettnek szóbeli előadását ösz- szekötni. Pestalozzi tehát nagysulyt fektetett a dolgok pontos szemléletére és lehető a tökéletes beszédre.

A nyelv ezzel az első elemi képzőeszköz lesz. Mindent nem lehet meglátni, de mindent meg kell szemléltetni. E nélkül az ember csak üres fogal- makkal fog birni, fecsegő és szájaskodó lesz, mit Pes- talozzi a jellemgyengeség és képmutatás forrásának te- kintett.

Pestalozzi nevelésének egy másik alapelve az:

4) hogy ő nem csupán ismereteket akart közölni, hanem különösen a gyermek szel-lemi erőit emelni és fejleszteni.

— A jelen napipaedagogiában olvashatni, hogy

a reáloktatás főcélja a tudásban áll! S egyideig majdnem ugys tetszett, mintha az ifjuság szellemét egy zsáknak tekintnék, a melyet lehetőleg tele kell tömni. A történet és természetrajz nagy compendiumai hirtelen felmerültek, és a tanulók iskola zsákja hatalmasan be lett tömve. Hasztalan küzdött már Pestalozzi ezen sok tudás ellen és mondotta: „Ha valaki azt hinné, hogy senki sem oly esztele n már többé, hogy a tantárgyak rendszeres tanítását követelje, ugy kérem őt, vessen csak egy futó pillantást a vezérfonalak és tankönyvekbe, a melyek a népiskola számára iratnak.“

E sok tudással szemben Pestalozzi a szellem alaki képzését hangsulyozza, azaz a szellem-erők gyakorlását és fejlesztését Pestalozzi szerint a miveltség különösen abban áll, hogy a megtanulton teljesen uralkodni tudjunk, azt szabadon alkalmazni értjük és hogy az öntevékenységekben erélyesek, az erkölcsi önelhatározásban erősek legyünk. Az oktatás e tisztán felismert lényében és céljában nyilvánul Pestalozzi paedagogiájának egész **programja**: Az erők összhangzó fejlesztése, a megtanult felett való teljes uralom, képesség annak gyakorlati alkalmazására, az öntevékenység erélye és az erkölcsi önelhatározás. Van e szükségünk még ma is többre? Itt az egyszerű program, a melylyel Pestalozzi Krüzi kifejezése szerint „Európa iskolaszekerét megfordította.“ Vajha ezen iskolaszeker most már valójában Pestalozzi kerékvágásába zökkenne!

(Folytatjuk.)

Cz. A.

Néhány szó a népnevelés érdekében.

Sokat panaszkodnak, s még többet küzdenek a néptanítók a tanköteles gyermekek rendetlen iskolába járása miatt, mely annál szomorubb, hogy épen e rendetlenségből foly ki aztán a legtöbb kellemetlenség, zavar, hogy ne mondjam viszály, a szülők és tanítók között. S hogy így van, az igen természetes dolog. A tanító követeli a szülőtől a gyermeket, nem a maga, hanem a szülők, s főként a gyermek érdekében; — a szülő megtagadja, ha csak szerét teheti, a saját érdekében, azt adva okul, hogy „kinlódтам velők, a mig

kicsinyek voltak, s most mikor hasznokat lehetne venni, küldjem az iskolába?“

Oh bizonyára ez méltatlanság az ő felfogásuk szerint; nem csoda, ha perbe szállnak a követelő tanítóval; hiszen ők semmi hasznot nem merítenek gyermekeik rendes iskoláztatásából, és szűk látkörüknel fogva nem látják be, hogy ezen áldozatuk csak a jövőben hozza meg áldásos gyümölcsét úgy reájok, mint gyermekeikre és hazájokra nézve.

A műveletlen népet bajos kapacitálni érvekkel, neki érezhetővé kell tenni az előnyt, melyben részeltetni akarjuk. Csak így lehet őt megszokott utjáról erőszak nélkül, más utra terelni.

Nézetem szerint a népgyermekek rendes iskoláztatása csak akkor fog megkezdődni, mikor a z elemi oktatást a kisedednevelés előzi meg.

Ne elemi iskolában kezdjük a népet nevelni, ha nem az ovodában! Könnyítsünk a nép terhén az által, hogy a már járt tudó, de még segítségre nem alkalmas kisedeket vegyük el tőlük, hogy ők szabadon mozgassanak, dolguk után láthassanak, s nagyobb testvéreik felügyeletét se igényeljék, hanem együttesen gondos felügyeletben és nevelésben részesüljenek. És ezzel — bárha előtte ez is ujdonság — hamarabb megbátkozik a nép, mert azonnal látja, tapasztalja a hasznot, úgy annyira, hogy alig várja, hogy akkorára nőjön gyermeke, hogy ovodába vihesse, s ha itt eltölt három—négy évet, a gyermek is megszokja az iskolába járást, s a szülő is hozzá szokik gyermeke távollétéhez, s úgy rendezi dolgait elejétől fogva, hogy azok segítségével nélkül is el lehet. Innen aztán át lép a gyermek az elemi iskolába, s csak folytatja a már megkezdett rendes iskolázást. Így a szülőknek sem tűnik fel áldozatnak, a tanító sem küzd ellenök, s a koráaban nevelésben részesült gyermek is inkább bele találja magát a rendes iskolázásba.

Ily módon a legsikeresebbnek vélem a népet a rendes iskoláztatásba belé vezetni, ugyszólva önkényt adja meg magát, mig törvényes a erőszak csak dacra és viszályra ingerli s a haladást hátráltatja, a helyett, hogy elősegitené.

Darkó Ottilia.

T Á R C S A .

Levelek egy barátomhoz.

I.

Kedves barátom! Örömmel értesültem hozzám intézett becses leveledből, hogy leányod, az én kedves kis keresztleányom, kit pár évvel ezelőtt midőn házadnál néhány boldog napot tölték, még lábamon himbá-

lék, kész nagy leány lett. Elhiszem barátom, mert a leányok felette gyorsan fejlődnek, s mig a fiak 16—17 éves korukban még csak esetlen kamaszok, a lányok már kifejlett hajadonok.

Azon kérdésed azonban, hogy mit tégy tovább vele, meg vallom nem kis zavarba hozott. A rendes felet e kérdésre az volna, keress neki egy jó férjet,

vagy adj alkalmat, hogy keresse ő magának és add férjhez. A leánynak hivatása az, hogy asszony legyen.

Én azonban ily rövid, ily mindennapi felelettel meg nem elégedhetek, különösen most, midőn egy oly kedves teremtmény jövőjéről van szó, mint Aranka, a mi kedves kis leányunk.

Igaz, a lánynak rendeltetése az, hogy asszony legyen. Itt azonban a célpont még nincs elérve. Az asszonynak is megvan a maga rendeltetése. Ez pedig nem lehet egyéb, mint az, hogy jó nő és derék anya váljék belőle.

Láttam én már európai miveltségű híres tudós asszonyokat, kik ismereteikkel sok jelos férfit tulszárnyaltak, kik azt képzelik magukról és némileg méltán hogy nemüknek díszei, mint egy útmutatók, jelezve a jövő nemzedéknek, hogy mely irányban haladjon.

De meg vallom, hogy ez asszonyi nagyságok keblemét mindig hidegen hagyták. Van bennük valami természet ellenes, idegenszerű, mi a kedélyt taszítja magától. Aztán a végén is, a nőtől a természet megtagadta az értelmi erő azt a mértékét, mely e nemet képessé tenné a férfi világgal versenyezni. A legtudósabb és legképzettebb nő is, ha a férfivilág kitünőségeivel hasonlítjuk össze, csak másolatnak tűnik fel. A másolatnak pedig, ha az eredeti remek mellé van állítva, csak hiányait látjuk.

Ellenben nincs szebb, nincs vonzóbb, nincs magasabb valami, mint a nő, midőn jól rendezett házában boldog családjá középett, a férj által szeretettel átengedett első helyet elfoglalva tartja. Itt van ő igazi elemében, itt nem jut senkinek eszébe a férfi világgal hasonlítani össze. S ha valakinek eszébe jutna is az össze hasonlítás, csak az ő előnyére ütne ki.

Az ember törekvéseinek vég célja ugyan is, becséljenek bármit a bölcselkedők, nem egyéb, mint a megelégedett boldog élet. A férfi ész és férfi erő azért fárad, hogy az arra megkívántató eszközököt megszeresse. S a mit nehéz munkával összeszerez, a nő kezébe rakja le, hogy csináljon belőle boldogságot. A férfi tehát csak napszámos, ki meszet, porondot és tégelát halmoz rakásra, a nő pedig a művész, ki az összesze halmozott anyagból templomot emel.

A kis Arankának sem kívánok tehát más, szebb jövőt, mint azt, hogy legyen egy szép és boldog családnak központja, éltető lelke, mindene; vagy más szókkal, hogy egy derék férj oldalán legyen boldog nő és imádott anya. Ha ezt elérte, elérte a legmagasabbat, mit az istenek egy nőnek részébe jutni engedtek.

Arra azonban, hogy a leányból boldog nő és imádott anya legyen, sok minden kívánatik meg, mivel a leányok rendszeren nem bírnak. Megkísértem e kelleket, nagyjában, durva vonásokkal vázolni, mert a kérdésnek részletes tárgyalásába időm és hely szűke miatt nem bocsátkozhatom.

A legszebb virág is eső és napfény ráhatása folytán

a durva rögből nő ki. Ehez hasonlólag a boldogság is, vagy hogy a bölcselkedők tiltakozását magunkra ne zúdítsuk, kik a boldogságot az álmak országába utasítják, a lesújtó gondoktól ment, anyagi és szellemi élvezekkel bővítködő, vidám megelégedett élet, bár mily magas szempontból fogjuk is fel, durva anyagi feltételekhez van kötve. Az ember anyagból és szellemből van össze alkotva, ugyanazért földi jólléte is, e két tényező szerencsés összetalálkozása és állandó összhangjától függ.

Ha tehát azt akarod, hogy leányod boldog legyen, a szellemi feltételek mellett az anyagiakról se feledkezz meg.

Az anyagi feltételek között első helyre teszem a szilárd, edzett testet, a fizikai egészséget.

A szellemi miveltségnek bár mily magas fokára emelkedjünk is, bizonyos mértékig mégis csak állatok maradunk, s a nőnem bájai dacára, több és rövidebb szalakkal van lekötve, mint a férfi világ. Ugyanazért a szilárd edzett testre, a fizikai épség és egészségre a nőnek még nagyobb szüksége van, mint a férfinak.

A létfenntartásért vivott nehéz tusában, a nehezebb feladat megoldása a férfinak jutott ugyan osztályrészül. Ő az, ki véres verejtékével, nehéz munkájával családja számára hajlékot és kenyeret biztósít. A férfi munkája mellett azonban, a gyöngébb nőnek is kijut e maga része, s hol az élet terhei természetes arányban vannak megosztva, a nőnek nem jut több idő a pihenésre, mint a férfinak. A két nem egybeölekezésével, a család megalapítása és nemünk tovább plántálásánál azonban a férfinemnek csak az élvezet jutott, míg a szegény nő hosszas szenvedéssel, halálos tusakodás közt szívverével vásárolja meg gyermekei mosolyát.

A férfi, gondos mértékletes életmód mellett, a terheket bölcsen beosztva, gyenge testtel is hosszasan kitarthatja az élet küzdelmeit, míg a szegény gyöngé nőt, egyetlen kikerülhetetlen óra is, örökre megfoszthatja egészségétől és épségétől.

A nőnek tehát a kifejtett, megedzett szilárd testre még nagyobb szüksége van, mint a férfinak.

Ugyanazért nem tudom eléggé szivedre kötni, hogy leányod testi kifejlesztésére tégy meg mindent, mit megtehetsz.

Rég nem láttam a kedves teremtményt. Midőn utolszor voltam nálad, akkor még csak gyermek volt; nyulánk karcsu növése azonban már mutatta, hogy termete, nőd bájos alakjához fog hasonlítani. Ha úgy van, nagyon örvendek, mert nőd nemcsak szép, de szilárd alkatot is nyert a természettől.

A külső hasonlóságot azonban ne vedd belső egyenlőségnek, és ne hidd, hogy leányod azért, mert anyjához hasonlít, bírja azt az erőt, elpusztíthatlan egészséget, és az idővel dacoló szépséget is, mit nődnél nem tudunk eléggé bámulni.

Nőd falun növekedett s anyja kora halála következtében már serdülő hajadon korában ránehezedett

apja terhes háztartásának csaknem egész gondja. Több éven keresztül voltaképen ő volt a ház asszonya, a házban, a konyhában, udvaron, kertben, sőt sokszor még a mezőn is, nemcsak a szellemi gondoskodás, hanem igen gyakran testi munka által is nagymértékben igénybe volt véve. Az év legnagyobb részét künn a szabadban az áldott nap fényén egészséges, élenyidus levegőben töltötte. A sok jövés menés, az állandó testi munka izmait annyira megerősítették és megacélozták, hogy barátnői között nem volt senki, ki vele erőben versenyezhetett volna. Emlékszem egy alkalommal néhai ipádot meglátogattam. Egy szép őszi délután kedvünk kerekedett a közel fekvő Solyomvár tetőjét megmászni. Nőd akkor csak 17—18 éves bajadon volt, de mondhatom, hogy a magas és meredek szikla tetőre akkora könnyűséggel kúszott fel, hogy én és még egy pár fiatal ember, kik a társaságban voltak, alig-alig tudtunk versenyezni vele.

Nőd tehát nemcsak a természettől kapott ép és erőteljes alkatot, hanem a munka által maga is megedzette magát.

Nem így a lányod. Ő városban nőtt fel, idejének legnagyobb részét az iskolában töltötte, tanulva vagy pedig női munkával foglalkozva. A növést megnövelhetett, az izmok ereje és rugókönysége azonban nincs, nem lehet meg. Ugyanazért szivedre kötöm, hogy gondoskodj számára testi munkáról. Még pedig nem ülő és szobában végzendő munkáról, hanem olyanról, melylyel kénytelen legyen künn a szabadban a nap fényén foglalkozni. A fizikai élet tenyésztőre, a testi szervek megizmosodására a szabad levegő és a napfény igen jótékony befolyással vannak.

Ha a ráruházott kötelességek telyesítése, a mi valószínű, testi fáradsággal nem jár, úgy ajánlom, hogy kertedben, vagy udvarod valamely szögletében, ott hol a járó-kelő közönség kandi tekintetének nincs kitéve, a mellett azonban tiszta és jólevegőjű hely, szerelj fel számára egy kis testgyakorló tért, és vedd reá, hogy azokat a gyakorlatokat, melyeket az iskolában tanult, folytassa nagy leány, sőt ha férjhez megy, — még asszony korában is. — A test azon közeg, melyen át, vagy jobban mondva, melylyel a szellem e külvilággal érintkezik. A testnek pedig az a tulajdonsága, hogy mentől erősebb és edzettebb, annál engedelmesebb szolgál és megfordítva, mentől törekenyebb, annál inkább uralomra vágyó, sőt sokszor valóságos zsarnok ur. Ha tehát azt akarod, hogy leányodnál, a mint illeik is, a szellem legyen az uralkodó rész, és hogy annak rendeletei pontosan és jó móddal végrehajtassanak, akkor szükséges, hogy a test erőteljes kifejlődését és megedzését el ne mulaszd. A test erőteljes kifejlődését, az izmok ruganyosságát és hajlékonyságát, legjobban elősegíti a rendszeres testgyakorlat. Ugyanazért, a már említett tornatér felállítását nem tudom eléggé figyelmedbe ajánlani.

A testet megedzeni — véleményem szerint — nem tesz egyebet, mint azt a munka terhei elhordozására és az idő viszontagságai kiállítására alkalmassá tenni. A munkahordozására képesíti a mérsékelt munka és rendszeres testgyakorlatok, az idő viszontagságai kiállítására pedig a hidegnek és melegnek megszokása. Ajánlom tehát, hogy leányodat, kellő ruhával látván el, se a nyári napfénytől, sem a tél hidegétől el ne vond. Sőt ellenkezőleg, ha háztartásod nem nyújt alkalmat, teremts mesterségesen alkalmat arra, hogy leányodat, természetesen fokozatosan, lépcsőről-lépcsőre haladva, megszoktasd az idő minden viszontagságához. Az ember soha sem tudja minő jövő vár gyermekeire. Meglehet az anyagi jólét karjain telyes kényelemben töltve napjait, nem leendő szüksége e nehéz tudományra. Ha így lesz, a meleg szobából a lobogó kandalló tűzénél annak jobban esik a fagyos szél üvölését, vagy az ömlő zápor zuhogását hallgatni. De ha a sors könyvébe más réget van számára feljegyezve, ha néki is kikell szálnia az élet nehéz küzdterére, akkor bezzeg jól fog az előgyakorlat, mert a kényelmet, a jólétet könnyen megszokja az ember, néhány napmulva már úgy érzi magát, mintha eleitől fogva benne élt volna, a rosszat, a nélkülözést, a szenvedést azonban soha sem lehet teljesen eléggé megszokni, s ki ifju korában nem volt szoktatva, arra a sorsnak minden kedvezőtlen változata sokszoros szenvedést ró.

D. D.

A m. kir. országos mintarajztanoda és rajztanárcsképzede.

Celeti Gusztáv, ezen intézet igazgatója, a sz.-fehérvári orsz. közkiállítás alkalmából egy 25 lapra terjedő felzetet adott ki ezen címmel: „A m. kir. orsz. mintarajztanoda és rajztanárcsképzede célja, szervezete és tantervének rövid vázlata.“ Minthogy ez intézet olvasóink közül többeket fog érdekelni, úgy véljük, nem teszünk haszontalan munkát, ha a „Tanáregyl. Közlöny“ után, mi is részletesebben megismertetjük azzal olvasóinkat.

Az intézet feladata „a jelenkor igényeinek s az ország szükségeinek megfelelő rajztanárok szakbeli kiképzése, valamint tehetséges ifjaknak, kik a képzőművészetek valamely ágára, különösen pedig a festészetre szánják magukat, a hivatásukra szükséges ismeretek alapos megszerzésére alkalmat nyújtani. Ezenfelül rajz- és mintázásbeli oktatásban részesít oly iparosokat, kik a művészeti ipar valamely ágával gyakorlatilag foglalkoznak . . .“

A tanítás gyakorlati és elméleti.

Gyakorlati tantárgyak: Figuralis rajz és festés; ormamentika, műépítés, szobrászat; fametszés.

Elméleti tantárgyak: Mértani segédszakok (elemi mértan, ábrázoló mértan, mértani módszertan, távlat- és árnytan); festészeti boncalaktan: a festészeti compositio-
ana, műtörténelem.

A rajz tanárképezdei teljes tanfolyam a növendék előkészültségének mértékéhez képest 2—3 évre terjed. A művész-növendékek tanfolyama nincs az évek bizonyos számához kötve.

A középiskolai rajztanár-jelöltekre nézve a befogadás feltétele a középisk. érettségi bizonyítvány felmutatása. Az alsóbb fokú rajztanárjelöltek főlvetelére szükséges, hogy valamely középiskola hat osztályát végezték legyen, vagy az elemi tanítói oklevelet elmutassák. A művésznövendékektől a teljes polgári iskola, vagy a középiskola legalább hat osztályának végzése kívántatik. Oly jelentkezőket azonban, a kik felülről hivatást tanusítanak, a tanári kar felmenthető ezen feltételek alól.

A gyakorlati szakok tanfolyamaiban nők is vehetnek részt, ha a szabad kézi rajzolásból kívánt előkészültséget főlveteli vizsgálat útján igazolták.

Beíratási díj 2 frt, a rendes növ. tandíja 10 frt.

Szegény sorsú tehetséges növendékek, különösen rajztanárjelöltek számára évenként nyilvános pályázat hirdetteik. Az ösztöndíj rendszerint 300 frt. Az állami ösztöndíjas tanárjelölt, mielőtt az ösztöndíj folyóvá tételnek számára, térítvényt ír alá, melylyel az államsegély kedvezményével kapcsolatos kötelezettségek hű teljesítése iránt fogadást tesz.

Az intézet történetére és statisztikájára vonatkozó adatokból feljegyezzük a következőket:

Valamint általában a szakiskolák, úgy ez iskola felállításának eszméje is b. Eötvös-ben támadt; halála akadályozta meg terve valóításában. Tényleges alapítója dr. Pauler Tivadar közokt. miniszter. Megnyitott 1871. okt. hóban, a ferencvárosi Rombach-utca 6. számú házában. Ez ideiglenes, éppen nem kedvező fekvésű, szűk helyiségekben volt öt évig. A házbér nagy volt (11,000 frt), a mintázótermek nedvesek; súlyosabb szobormintákat nem lehetett az emeleten felállítani. A sokféle bajon Trefort Ág. miniszter ur úgy segített gyökeresen, hogy egyenesen az iskola számára építtetett egy megfelelő házat az Izabella-utca és Sugár-út sarhán Rauscher Lajos intézeti tanár terve szerint. Az 1876/7. tanév már az új épületben nyitott meg. (A füzet közli az épület alaprajzát, homlokképét, s részletesen leírja a berendezést).

Az 1878/9 tanév folyamán a téli félév alatt 109, a nyári félév alatt 106 növendék látogatta az intézetet; ezek közt volt előkészítő osztálybeli 10—9, rendes tanuló 39—37, vendéglátogató 19—18, esti tanfolyambeli tanuló 27—27, női tanuló 8—6, fametsző 6—5; hivatásuk szerint volt rajztanár és rajztanárjelölt 42, művésznövendék 15, iparos 29, vegyes foglalkozású 15, nő 8. Ezek között 300 frttal áll. seg. ösztöndíjas 13 rajztanárjelölt, 1 áll. és 1 magánalapítvánnyal (Trefort-féle ösztöndíjjal) segélyezett művésznövendék. A költségekre ez időszert törvényhozásiág megszavazott összeg 40,000 frt.

A tanári személyzet áll egy igazgatóból (Keleti Gusztáv), 7 tanárból (Székely Bertalan, Schulek Frigyes, Rauscher Lajos, Greguss János, Huszár Adolf, Morelly Gusztáv,

ifj. Wordenstetter Szilárd) és 2 kültanárból (dr. Henlsmann Imre, Pórszász József).

A múlt év elejétől fogva új vizsgálati rend van érvényben a rajztanári és rajztanítói vizsgálatok dolgában. E szabályzat szerint:

3. §. Mindenki, a ki a vizsgálatra bocsáttatni kíván, e végre a bizottság elnökéhez szabályszerűen főlszerelt s bélyegelt folyamodvánnyal járulni tartozik.

Ezen folyamodványhoz melléklendők:

a) az illetőnek rövid életrajza, melyben különösen ki-képeztetésének menetét, fő irányát és azon időt, melyet ki-képzésére fordított, kell jeleznie.

Együttal ki kell jelentenie; a) valljon középtanodai, tanító-képezdei rajztanárságra avagy rajztanítóságra kívánja-e magát képesíttetni;

b) az életrajzhoz csatolandók a tanulmányi és egyéb bizonyítványok, melyek azt, hogy a vizsgálandó a megkívántató általános miveltiséggel bír, igazolni hivatvák;

c) a mértani, építészeti és szabadkézi rajz köréből való dolgozatai;

d) ha az illető közszolgálatban áll, közvetlen előljáróságától, különben pedig a közhatóságtól kibocsáttott erkölcsi bizonyítványa.

Melléklendők végül még azon bizonyítványok is, melyek valamely tanintézetnél netalán rajztanítói minőségben tett működéséről tanuskodnak.

4. §. A képesítő vizsgálat tárgyai: a) figurális rajz; b) ékitményes rajz; c) építészeti rajz és idom (styl) tan; d) mintázás; e) elemi mértan, vetülettan; f) árnyéktan és távlatlan; g) műtörténelem; h) boncalaktan; i) módszertan.

5. §. Középtanodai avagy tanítóképezdei rajztanárságra való képesítéshez a m. kir. rajztanárképezde teljes tanfolyamának tantervében foglalt ismeretkör, rajztanítóságra pedig (polgári iskolák, felső nép- és elemi néptanodák stb.) a három évi tanfolyamra kiszabott ismeretkör mérvadó.

6. §. A vizsgálat rendszerint három részből áll: a házi dolgozatokból, a zárt helyi és a szóbeli vizsgálatból.

I. A házi dolgozatokra szánt feladatok rendszerint az elméleti szakok köréből választandók s ezek írásbeli megfejtésére 6—8 heti határidő engedélyezhető.

Feladványok a gyakorlati szakokból csak azon esetekben tüzendők ki, ha a beküldött rajzmutatványok az előzőes bírálat alapjául el nem fogadtathatnának.

Ha a beküldött házi dolgozatok kielégítőnek tapasztaltattak, akkor a jelölt:

II. A zárt helyi vizsgálatra bocsáttatik, mely szintén elméleti és gyakorlati részre szakad.

Az elméleti zárt helyi vizsgálatnak, mely folytonos hivatalos felügyeiet alatt megy végbe, tárgyát rendszerint a mértani szakokból választott feladványok képezik, melyek egy napon legfőlebb tíz órai munkaidő alatt írásban fejtenedők meg.

A gyakorlati tárgyak:

a) a figurális,

b) az ékitményes,

c) az építészeti rajz,

d) a mintázás.

A zárthelyi vizsgálatra ezen szakokból egy-egy nap, illetőleg 10 órai munkaidő fordítható.

III. A szóbeli vizsgálatok. Tárgyakat az elméleti szakok mindegyikéből fölteendő kérdések képezik, melyekre a jelöltek élő szóval felelnek.

A szóbeli vizsgálatra csak azon jelölt bocsátatik, kinek írásbeli és zárt helyi dolgozatai a bírálatot megállották.

Egy tantárgyból egy jelöltnek legfőlebb három önálló tételt lehet fejtegetés végett feladni.

(Folytatjuk.)

VEGYESEK.

— A „Budapesti (budai) tanító-egylet“ október hó 26-án, 10 évi fennállásának emlékeztetere egy szépen sikerült ünnepélyt tartott. Az ünnepélyt Hunfalvy János tudósunk, mint az egylet tiszteletbeli elnöke, nyitotta meg egy magvas beszéddel, melyben az egyesületek törekvéseit és azok eredményét, a szabad egyletek szükségességét fejtegette. Ezután Trajtler Károly elnök adta elő az egyesület 10 éves történetét, — majd Gööz József többszörös éljennel félbeszakított beszédben üdvözölte Staufer Adolfot, mint az egylet alapítóját, kinek kartársai nevében egy díszalbumot nyújtott át. — Ez ünnepély emlékére a tanító-egylet egy nagy gondnal szerkesztett emlékkönyvet is adott ki, melyben az egylet 10 éves története van megörökítve, s melyből érdemesnek tartjuk az egylet általános tevékenységét feltüntető következő stat. adatokat közleni: 10 évi fennállása óta tartott az egylet 70 köz. — és 102 vál. gyűlést, ezenkívül 23 különféle bizottság 22 gyűlést tartott, s így az egyleti munkálkodás 174 gyűlésben összpontosult. — A neveléstan köréből 11 tag tartott 21 előadást; a tanítástan köréből szintén 11 tag 14 előadást; a tudomány egyes ágaiból 5 tag 8 előadást; a tanügyi igazgatás körébe vágó előadásokat tartott 9 tag 18-at. Ezenkívül 47 különféle tanügyi dolgokban hozott határozatot; 33 indítványt tárgyalt és az egylet beléletét szabályozó 54 különféle ügygyel foglalkozott. Emlékiratot, folyamodványt 33 féle tárgyban szerkesztett; továbbá 14 alkalommal küldöttségeket választott és 9 nagyobb ünnepélyt rendezett. — Az egyl. tagok munkásságát illetőleg: 23 egyl. tag 64 előadást, 22 egyleti tag 75 indítványt és 18 tag 97 különböző tárgyban jelentést tett. . . . Minthogy az egylet dicséretre méltó határozata folytán az emlékkönyv a hazai tanítóegyletek könyvtárai számára ingyen megfog küldetni, további részletezés helyett annak elolvasását ajánljuk kartársainknak, mert a budaiak példájából okulhatunk is, lelkesedést is meríthetünk. Virágozzék még soká, soká a derék tanító-egylet!

— A György Aladár által szerkesztett tanítók zsebnaptára már megjelent az 1880-ik évre, a Légrády-testvérek díszes kiállításával. A szorosán vett naptári részen kívül sok olyan dolgot tartalmaz, a mi a tanítói kart méltán

érdekelheti. Így közli főbb adatait a vallás és közoktatási miniszter 1876 és 77-ről szóló jelentésének; visszapillantást tesz az 1878—79-ki tanév történetére; szól az Eötvös-alap ügyeiről s az Eötvös ünnepélyekről; közli az iskolai és népkönyvtárak számára ajánlható művek jegyzékét; pillantást vet a külföld nevezetesebb eseményeire stb. Ezeken kívül közöl több fontos tanügyi rendeletet s a minden tanítónak oly szükséges tanügyi címtárt s egy jegyzéknaplót az év minden napja számára. A csinos zsebkönyvecske ára 1 frt 20 kr.

A szerkesztő postája.

Dr. M. J. urnak, Budapest: Levelink — úgy látszik — egymást megkerülték; mindenben intézkedni fogok, az ígért cikket pedig méltóztatna dec. 8-ig elküldeni. — D. D. tanár urnak: Folytatását méltóztatson mielőbb elküldeni.

HIRDETÉS.

BUZÁROVITS GUSZTÁV KIADÁSA ESZTERGOMBAN.

GYÖRFFY IVÁN

legújabb kiadásu s képekkel díszített

NÉPISKOLAI TANKÖNYVEI.

MAGYAR KIADÁS.

I. Földrajzi könyvecske. Magyarország, az öt világrész és a keleti és nyugoti félgömb vázlatos térképeivel. II. Magyarország története. A magyar vezérek és királyok arcképeivel továbbá egy történeti jelenet ónvésütü rajzával. III. Természetráaj. Az állat- és növényvilág 140 ábrával díszítve.

TÓT KIADÁS. Ugyanazon képekkel.

GYÖRFFY-HÓ

obrázkové

ucebné knizky pre národné školy.

I. „Kratky zemepis.“ II. „Dejepis krajiny uhorskej.“

III. „Prirodopis.“

Ára egy-egy könyvnek 10 kr. o. é.

Mutatvány példányok készségesen küldetnek.

Györffy-féle

TERMÉSZETRAJZI

SZINEZETT FALI-TÁBLÁK.

A népiskolai természetrajzi oktatáshoz való célszerű és legolcsóbb tanszer 135 szinezett ábrával 3 vászonra vont és teljesen felszerelt nagy fali abrosz, kapható tetszés szerint magyar, tót vagy német szöveggel.

A három nagy abroszból álló példánynak ára, magyar-
rázó szöveggel együtt 5 frt. o. é.